

تورم و کاهش قدرت خرید

سیستان و بلوچستان

اهداف یادگیری: شناخت مفاهیمی همچون پول و ثروت، پشتوانه پول، نقدینگی، تورم، سیاست های پولی-شناخت سیر تحولی پول-شناخت وظایف پول-آشنایی با رابطه بین ارزش پول و تورم-چگونگی محاسبه ی نرخ تورم آشنایی با علتهای تورم و دانستن اینکه چرا تورم آسیب و تهدیدی است برای اقتصاد-آشنایی با انواع سیاستهای پولی از جمله سیاست کاهش نقدینگی در گردش و افزایش نقدینگی در گردش

پول ، ثروت و قدرت خرید :

*یک باور نادرست در مورد پول این است که مردم گمان می کنند که پول، همان ثروت است.

*کاهش قدرت خرید پول:وقتی پول قدرت خرید آن کم می شودنمی توان با همان مبلغ پولی که در زمان گذشته کالا خریدیم اکنون همان کالا را باهمان مبلغ خریداری کنیم.

*بالارفتن حقوق کارگران ودرآمد مشاغل به معنای ثروتمندشدن آنها نیست.چراکه بستگی دارد قدرت خرید پول چه تغییری کرده باشد.مثلا اگر قدرت پول تغییر نکند وضع کارمندان وکارگران بهتر میشود ولی اگر قدرت خرید پول کاهش یابد با وجود افزایش حقوق و دستمزدوضعیت افراد بدتر خواهد شد

نکته: وقتی پول نتواند در طول زمان ارزش خود را حفظ کند میگوییم قدرت خرید پول دستخوش تغییر شده است.

پول:

در اقتصاد پویا روزانه میلیون ها مبادله انجام می شود.

* در گذشته و جوامع ابتدایی که میزان مبادلات کم بود مبادله بصورت **پایاپای** یا **تهاتری** انجام می شد.یعنی کالای اضافه ی خود را باکالای مورد نیازشان مبادله میکردند.

مبادله پایاپایی(تهاتری):مبادله ای که بصورت کالا به کالا انجام می شود مبادله پایاپای یا تهاتری گفته می شود.

مثلا:کشاورز گندم خود را که اضافی هست و نیازمند لبنیات هست با لبنیات دامداری که تمایل به مبادله دارد معاوضه می کند

❖ استفاده از کالا به عنوان اولین پول

مشکلات مطرح شده در مبادله پایاپای باعث شد تا بشر برای مبادلات خود از کالاها بی استفاده کنند که ویژگی های زیر را دارد:

۱- با دوام و فاسد نشدنی ۲- قابل تقسیم به تکه های کوچک ۳- پرترفدار

اولین نوع پول که در مبادلات بشر مورد استفاده قرار گرفت کالا های خاصی بودند که در هر منطقه پرترفدار بودند.

کالا های پرترفدار در هر نقطه از جهان

پول کالایی	نام کشور
غلات	ایران
صدف	هندوستان
چای	تبت
پوست سمور	روسیه

مزایا و معایب پول کالایی

مزایا	<p>۱. مبادله با این کالاها راحتتر از مبادلات پایاپای بود.</p> <p>۲. مبادلات با سرعت بیشتری نسبت به مبادلات تهاتری انجام می شد.</p>
معایب	<p>۱. فسادپذیر بودن و غیرقابل استفاده شدن کالاها در صورت بدون مصرف ماندن آن در مدت طولانی</p> <p>۲. این کالاها به دلیل حجم زیاد برای نگهداری فضای زیادی اشغال می کردند.</p> <p>۳. تامین جا برای محافظت این کالاها و افزایش هزینه نگهداری موجب زیان تولید کنندگان می شد.</p>

❖ پول فلزی

دومین نوع پول که در مبادلات بشر مورد استفاده قرار می گرفت برخی از فلزات مانند طلا و نقره بود..

مزایا و معایب پول فلزی (طلا و نقره)

<p>۱. موجب گسترش تجارت در داخل کشورها و بین ملت ها شد.</p> <p>۲. موجب رونق فعالیت هایی از قبیل دریانوردی و حمل و نقل شد.</p> <p>۳. فساد ناپذیر و حجم کمی داشت.</p> <p>۴. حمل و نقل بسیار ساده بود.</p>	<p>مزایا</p>
<p>۱. میزان دسترسی بشر به طلا و نقره برای این همه مبادلات تجاری محدود بود.</p> <p>۲. در مبادلات با حجم زیاد بدلیل دشواری حمل فلزات، پول وسیله پرداخت مناسبی نبود.</p>	<p>معایب</p>

❖ پول کاغذی

بدلیل مشکلات دادوستد با طلا و نقره و درامان ماندن سکه ها از خطرهای احتمالی کم کم عده ای از بازرگانان در معاملات خود به جای پرداخت سکه رسیدی صادر می کردند که بیانگر بدهی آنها بود. و مردم هم براساس **اصل اعتماد** این رسید را می پذیرفتند. و در معاملات خود از آن استفاده می کردند.

*این رسید ها **نخستین اسکناس ها** بودند که پشتوانه آنها **طلا و نقره ای** بود که نزد صرافان و بازرگانان نگهداری می شد.

دو عامل باعث شد که دولت ها چاپ و انتشار اسکناس را بر عهده بگیرند:

۱. بی مبالاتی و سو استفاده برخی از صرافان از اعتماد مردم
۲. تعداد زیاد انواع رسید های کاغذی و صرافانی ها که مشکلاتی را در اعتبار سنجی برای مردم بوجود آورده بود.

❖ پول ثبتي - تحريري

با گسترش ارتباطات، بانک ها فعاليت خود را گسترش دادند و نقل و انتقالات اسکناس هم دشوار شد بنابراین یکی از خدماتی که بانک ها ارائه کرد، **چک** بود.

در معاملاتی که با چک انجام می شود پول نقد بین افراد رد و بدل نمی شود بلکه بانک موجودی حسابی را کاهش و موجودی حسابی را افزایش می دهد.

***چون افراد خودشان مبلغ چک را می نویسند به آن **پول ثبتي** یا **تحريري** گفته می شود.

❖ پول الكترونيكي و مجازي

۱- افزایش سرعت مبادلات ۲- انقلاب دیجیتال باعث پیدایش **پول الكترونيكي و مجازي** شد.

پول الكترونيكي قابل ثبت در کارت های بانکی و قابل انتقال در شبکه های ارتباطی خرید و فروش و انتقال دارایی را بسیار آسان کرده است.

بيت کوين: یکی از پول های الكترونيكي نوظهور است.

❖ پشتوانه پول

پشتوانه پول: اطمینانی که مردم به ارزش پول در مبادلات دارند

پشتوانه پول

پشتوانه	نوع پول
طلا و نقره موجود در خود پول	پول فلزی (طلا و نقره)
پولهای فلزی و شمش های طلا و جواهرات نزد صرافان	پول کاغذی
قدرت اقتصادی کشور	پول های فلزی، کاغذی، ثبتي و الكترونيكي امروزي

توضیحات	وظایف پول
افراد در مبادلات خود پول را می پذیرند، زیرا می دانند در مبادلات بعدی نیز افراد آن را خواهند پذیرفت. نقش اصلی پول آسان سازی مبادلات است	وسیله ای برای پرداخت در مبادلات
با پول می توان ارزش کالاها را مشخص کرد و سپس ارزش نسبی آنها را با هم مقایسه کرد. عملاً پول کار خرید و فروش کالاهای مختلف و تبدیل قیمت ها را آسان می کند. واحد پول کشور ها: اتحادیه اروپا: یورو، آمریکا: دلار، ایران ریال (تومان)	وسیله سنجش ارزش
برخی نیازها در طول زمان پیش می آیند و فرد همواره مقداری پول را برای رفع نیازهای آینده خود نگهداری می کند. علاوه بر این برخی هزینه ها غیرقابل پیش بینی هستند که در موقعیت خاص بوجود می آیند.	وسیله پس انداز و حفظ ارزش
در صورتی که پول بتواند حفظ ارزش کند می تواند وسیله مناسبی برای پرداخت آینده نیز باشد. خرید اقساطی و رد و بدل کردن حواله های بانکی از همین نوع است.	وسیله پرداخت آینده

❖ نقدینگی

یک استخر بزرگ با مقدار مشخصی آب را در نظر بگیرید. می توانیم کل پولی را به شکل اسکناس در دست مردم یا به شکل سپرده است را به حجم آب تشبیه کنیم.

همانطور که آب استخر کم و زیاد می شود، حجم نقدینگی نیز کم و زیاد می شود.

نقدینگی: حجم کل پول در کشور، نقدینگی آن کشور محسوب می شود.

چک پول + سپرده های دیداری + اسکناس و مسکوکات = حجم پول

حسابهای پس انداز بلند مدت + حسابهای پس انداز کوتاه مدت = شبه پول

شبه پول + حجم پول = نقدینگی

*سپرده دیداری: نوعی سپرده است که سپرده گذاران می توانند هنگام نیاز به پول، چک صادر کنند. (حساب جاری)

❖ نقدینگی می تواند کم و زیاد شود و در بیشتر موارد با افزایش روبه رو است

❖ افزایش نقدینگی معمولا ناشی از عملکرد بانک ها می باشد.

❖ تورم

تورم (از نظر اقتصاد): به افزایش سطح عمومی قیمت ها تورم گفته می شود.

نرخ تورم: به درصد افزایش سالانه سطح عمومی قیمت ها گفته می شود.

مثلا: اگر قیمت کالا نسبت به سال قبل ۲۰ درصد افزایش یافته باشد یعنی ما نسبت به سال قبل تورم ۲۰ درصدی داریم و این به معنای این است که قدرت خرید ما ۲۰ درصد کاهش یافته است.

نکته: هر افزایش قیمتی تورم نیست مثلا فروشنده ممکن است کالای خود را گران بفروشد

❖ محاسبه نرخ تورم:

معمولا برای اندازه گیری تورم از شاخص قیمت مصرف کننده (CPI) استفاده می شود

نحوه استفاده از شاخص قیمت مصرف کننده (CPI)

برای تشکیل شاخص قیمت مصرف کننده ها، دولت ها معمولا تغییرات قیمتی یک سبد بازار یعنی بسته ای از کالا های گوناگون را که عموم مصرف کنندگان احتمالا خریداری می کنند در طول زمان بررسی میکنند. مثلا اگر در طول یک دوره سبد ۱۰ درصد افزایش داشته باشد CPI نیز ۱۰ درصد افزایش دارد.

بعد از گردآوری اطلاعات قیمتی از سبد کالا ها ، دولت از طریق رابطه زیر شاخص قیمت مصرف کننده cpi را محاسبه می کنیم

$$\text{Cpi} = \frac{\text{هزینه سبد بازار در ماه (سال) معین} - \text{هزینه سبد بازار در ماه (سال) قبل}}{\text{هزینه سبد در ماه (سال) قبل}} \times 100$$

مثلاً: فرض در ماه جاری هزینه سبد بازار یک میلیارد و صد میلیون باشد. اگر هزینه سبد بازار در سال قبل، چنین ماهی برابر با یک میلیارد تومان بوده باشد، آنگاه شاخص قیمت مصرف کننده برابر است با:

$$\text{Cpi} = \frac{1/1-1}{1} \times 100 = 10$$

عدد ۱۰ بیانگر این است که از سال قبل تاکنون ۱۰ درصد شاخص قیمت مصرف کننده رشد داشته یا به عبارتی تورمی معادل ۱۰ درصد داشته ایم.

❖ پیامدهای تورم

تورم از نظر علم اقتصاد، افزایش سطح عمومی قیمتهاست. وقتی این افزایش در سطح قیمت ها، بی رویه، پرنوسان و مداوم باشد، با تورم زیان بار روبرو هستیم.

تورم بر رفاه مردم و امنیت اقتصادی آنها اثر منفی دارد. و موجب می شود فضای کسب و کار بی ثبات شود.

۱- نمی توانند پیش بینی درستی از آینده قیمت ها داشته باشند.

۲- تولید و خرید و فروش کالا ها با مشکلات زیادی رو به رو می شود.

(۱) تولید کنندگان

۱- با کاهش قدرت خرید پولشان مواجه می شوند.

۲- بر روی رفاه آنها تاثیر منفی دارد

(۲) مصرف کنندگان

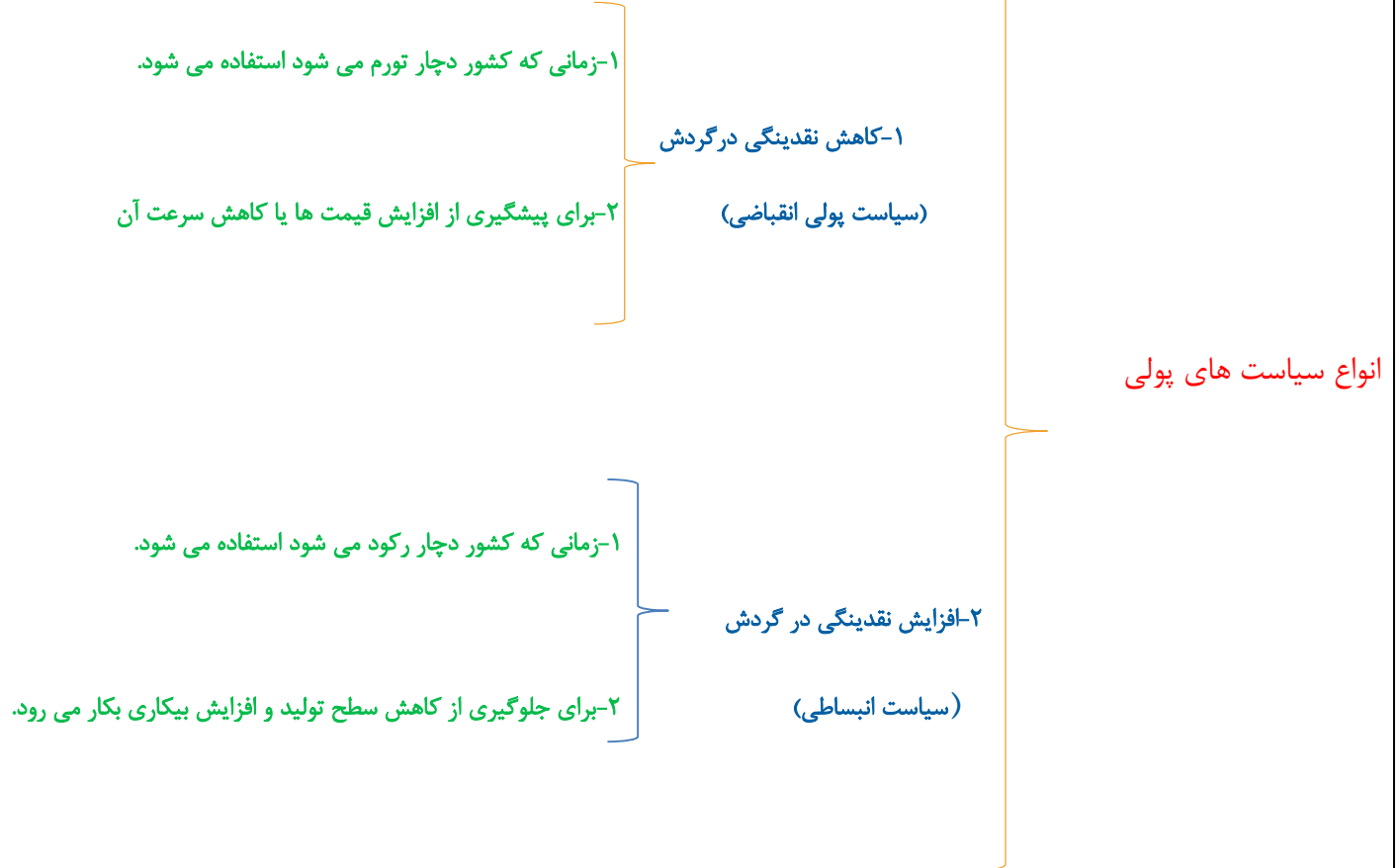
تأثیرات و پیامدهای تورم بر:

علل تورم و نقش دولت

راهکار دولت	علت ایجاد تورم
<p>میزان عرضه کالا را افزایش می دهد. برای این کار</p> <p>۱- ظرفیت های تولیدی را افزایش می دهد</p> <p>۲- به دلیل نبود زمان از طریق افزایش واردات، بازار را تنظیم می کند.</p>	<p><u>ناابرابری عرضه و تقاضای کل در اقتصاد</u></p> <p>(که اصطلاحاتی مانند: فزونی تقاضا بر عرضه ، وضعیت مازاد تقاضا ، وضعیت کمبود عرضه را هم شامل میشود)</p>
<p>کنترل میزان نقدینگی</p> <p>و اجرای سیاست های پولی</p>	<p><u>ناهماهنگی میان افزایش نقدینگی در کشور با افزایش تولید</u></p> <p>علل افزایش نقدینگی در کشور ما:</p> <p>* افزایش در آمد نفتی</p> <p>* نوسانات نرخ ارز و اثر منفی آن بر ارزش پول ملی و در نتیجه کاهش قدرت خرید پول ملی</p>

سیاست پولی

سیاستهایی که دولت از طریق بانک مرکزی برای ۱- مدیریت حجم نقدینگی و ۲- حفظ ارزش پول اعمال میکنند که به دو شکل انجام می شود:

سیاست بازار باز (فروش یا خرید اوراق مشارکت): برای کنترل تورم و تنظیم نقدینگی در گردش این سیاست بکار می رود، بانک مرکزی با فروش اوراق مشارکت بطور مستقیم از مقدار نقدینگی در دست مردم می کاهد یا با خرید اوراق مشارکت نقدینگی بیشتری به جامعه تزریق می کند.

فعالیت گروهی در کلاس

ویژگی های مثبت و منفی هر دو روش افزایش عرضه و افزایش واردات را بررسی کنید و به کلاس ارائه دهید؟

برای کاهش تورم می توان از عرضه بیشتر کالا استفاده کرد چرا که این سیاست علاوه بر ایجاد اشتغال، تولید را افزایش داده و با توجه به تقاضای موجود می تواند موجبات کاهش بیشتر قیمت ها را فراهم آورد اما از آنجا که این روش معمولاً زمان بر است دولت ها ترجیح می دهند از طریق افزایش واردات بازار را تنظیم کنند. درست است که واردات می تواند تا اندازه ای تورم را کاهش دهد اما این تنها یک سیاست کوتاه مدت به شمار می آید زیرا در این شرایط واحدهای تولیدی قادر به ادامه فعالیت نخواهند بود البته نباید فراموش کرد که این سیاست از ظرفیت های تولیدی کشور، که موثرترین شیوه ایجاد اشتغال و مقابله با تورم می باشد نیز استفاده نکرده است

❖ فعالیت فردی در کلاس

گاهی افراد با شنیدن کاهش نرخ تورم به اشتباه انتظار دارند که ۱۰۰ میلیونی قیمت ها کاهش یابد و به عبارت دیگر کالاها ارزان تر شده باشد با توجه به معنای تورم افزایش سطح عمومی قیمت ها چرا مردم چنین اشتباهی را مرتکب می شود؟ زیرا مردم تورم را همان گرانی می دانند در حالی که منظور از تورم تعریف علمی آن یعنی افزایش سطح عمومی قیمت ها است، بدین معنا که اگر قیمت کالا ۱۰۰ واحد باشد و این قیمت به رقم ۱۱۰ واحد برسد یعنی ۱۰ درصد تورم داشتیم به عبارتی تغییر در سطح قیمت ها نسبت به سطح قیمت های قبلی تورم نامیده می شود در حالیکه گرانی به معنای افزایش سطح قیمت ها است برای مثال اگر کالایی در سال اول ۱۰۰ تومان باشد و در سال دوم سفید تومان باشد ما شاهد تورم ۲۰ درصد بود در حالی که اگر به قیمت آن کالا در سال سوم به ۱۳۰ تومان برسد علیرغم افزایش مجدد قیمت ها نرخ تورم روند کاهشی داشته است.

❖ برای تفکر و تمرین

۱. هرچند تورم در کل برای اقتصاد کشور زیانبار است اما برای برخی نیز دوستان است در هر یک از موارد زیر مشخص کنید که افراد توصیف شده از تورم زیان می بیند یا سود می برد؟ دلایل خود را توضیح دهید؟

بازنشسته ای با یک حقوق ثابت بازنشستگی در طول دوره تورم؟ زیان می بیند. زیرا حقوق او ثابت است و با افزایش قیمت ها قدرت خرید او کاهش می یابد و در نتیجه رفاه او نیز کم می شود .

خرید یک واحد ساختمانی که در آن واحد ساختمانی را یک سال پیش از اتمام و تحویل خریداری کرده و بعد از تحویل به خاطر تورم افزایش در قیمت ساختمان روی داده است؟ سود می برد زیرا اگر پولش را نگه داشته بود با افزایش قیمت ها قدرت خرید پولش کاهش می یافت و نمیتوانست همان ساختمان را با پولی که داشت بخرد

تولیدکننده ای که مجبور است قیمت محصولاتش را بعد از تغییرات قیمت به روز رسانی کند؟ اگر کالایی باشد که در انبار داشته باشد سود می کند زیرا بدون آن که هزینه برای تامین کالا صرف شود آن کالا را به قیمت بالاتر می فروشد اما اگر در شرایط تورمی محصولات را تهیه کند یعنی کالا را با قیمت بالاتری تهیه می کند با قیمت بالا تر هم باید بفروشد پس تقاضا کم میشود و در نتیجه سود نمی برد.

۲. فرض کنید تورم امسال معادل ۲۳ درصد بوده است شرکت تولید آن است نیز همچون سایر شرکتها تحت تاثیر این نرخ تورم قرار گرفته است و هزینه عوامل تولید این شرکت به میزان ۲۳ درصد افزایش یافته است شرکت تصمیم می گیرد برای جلوگیری از ضرر بیشتر قیمت هر دو محصول را تولید زیستی و سم زیستی را افزایش دهد به نظر شما آیا با وجود تورم عمومی و افزایش قیمت این محصول تقاضای آنها کاهش می یابد اگر تقاضا هیچ تغییری نکند درباره سود شرکت چه فکر می کنیم آیا می توان گفت افزایش می یابد

اگر تقاضای کالا در مقابل تغییر قیمت هیچ تغییر نکند ، افزایش یا کاهش سود شرکت بستگی به میزان افزایش قیمت این محصولات دارد ، اگر افزایش قیمت بیشتر از افزایش هزینه های تولید این شرکت (۲۳ درصد) باشد سود شرکت افزایش می یابد ؛ اگر افزایش قیمت محصولات کمتر از افزایش هزینه های تولید این شرکت باشد سود شرکت کاهش می یابد . اگر افزایش قیمت برابر با افزایش هزینه های تولید این شرکت باشد سود شرکت تغییر نمی کند

تحلیل کنید که اگر سود شرکت افزایش یابد آیا واقعا حال شرکت بهتر می شود یعنی با این فرض قدرت خرید شرکت افزایش می یابد؟ چرا؟

بله ، افزایش سود در شرکت داریم در صورتی که کالا ضروری باشد ولی افزایش سود بزرگ بودن رقم سود دلیلی برای اوضاع خوب شرکت نخواهد بود زیرا بزرگ بودن این رقم به خاطر تولید و فروش بیشتر نیست بلکه به خاطر افزایش قیمت ها اتفاق افتاده است

❖ تحلیل کنید صفحه ۱۰۴

○ بر اساس آنچه درباره شیوه محاسبه نرخ تورم آموختید میان تورم و کاهش قدرت خرید پول چه رابطه ای است؟
. در شرایط تورمی برای خرید همان سبد کالای مصرفی قبلی باید پول بیشتر پردازیم بنابراین با افزایش سطح عمومی قیمت ها قدرت خرید پول کاهش می یابد.

میان تورم و کاهش قدرت خرید پول رابطه عکس وجود دارد یعنی با افزایش تورم، قدرت خرید پول کاهش می یابد و برعکس با کاهش تورم قدرت خرید پول افزایش می یابد

○ معمولاً بین نرخ تورم که سازمان های رسمی اعلام می کند و آنچه ما احساس می کنیم تفاوت وجود دارد؟
نرخ تورم اعلامی توسط مراکز رسمی تورم متوسط است. این تورم عبارت است از میانگین موزون افزایش قیمت ها در یک بازه زمانی ۱ ساله نسبت به دوره مشابه سال قبل قیمت ها با روند شدیدی در حال افزایش هستند محاسبه تورم با این روش مقدار

تورم را بسیار کمتر از میزان ملموس آن برای مردم نشان می‌دهد از طرف دیگر ادراک و قضاوت های روزمره مردم از تغییرات قیمت املاک و مستغلات دارایی‌های سرمایه‌ای نرخ ارز طلا و... افزایش هزینه زندگی تلقی می‌شوند در حالی که در محاسبات رسمی تورم مشخصاً فقط سبد کالاها و خدمات مصرفی ملاک است و عوامل فوق تا زمانی که به افزایش قیمت کالاها و خدمات مصرفی منجر نشده اند در محاسبات شاخص قیمت و نرخ تورم لحاظ نمی‌گردند.

○ اگر بجای دولت بودید چه راهکار هایی برای مبارزه با تورم ارائه می‌دادید؟

اگر علت تورم ناشی از نابرابری عرضه و تقاضای کل در اقتصاد باشد در این صورت دولت برای مقابله و کنترل تورم :

۱- باید میزان عرضه کالاها را افزایش دهد و دولت به دوروش می‌تواند عرضه را افزایش دهد .

*ظرفیت های تولیدی را افزایش دهد.

*از طریق افزایش واردات ، بازار را تنظیم کنند .

۲- همچنین باید تقاضا برای کالاها را کاهش دهد . در موقع تورم دولت می‌تواند با اجرای سیاست مالی انقباضی ، (کاهش

مخارج دولت و افزایش مالیات) تقاضای کل اقتصاد را کاهش داده و موجب ثبات اقتصادی شود.

*اگر علت تورم هماهنگ نبودن افزایش نقدینگی با افزایش تولید باشد . در این صورت دولت میتواند با اجرای سیاست پولی

انقباضی میزان نقدینگی در کشور را کاهش و تورم را کنترل کند .